

01: Svære jobodds kan overvindes, men reglerne spiller ikke med

MOMENTUM. 13. ÅRGANG. 11. UDGAVE
KL. 24. JUNI 2021

Af Jens Baes-Jørgensen, jjr@kl.dk

Analyse: Lasse Vej Toft, chefkonsulent i KL's Analyse og Makro

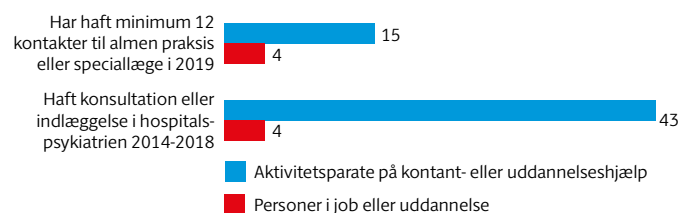
Svære *jobodds* kan overvindes, men reglerne spiller ikke med

Ny Momentum-analyse viser, at mange aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp har markant dårligere fysisk og mentalt helbred og lavere uddannelsesniveau, og mange har været på offentlig forsørgelse i flere år. Det kræver ifølge KL bedre muligheder for en fleksibel og helhedsorienteret indsats, og klarere økonomiske gevinster ved at komme i job, hvis flere skal i arbejde.

Helbredet skranter, psyken driller, barndommen har været svær, ligesom folkeskoletiden og uddannelsessystemet ofte har givet nederlag, og flere har som voksne en usikker boligsituation eller er havnet i kriminalitet. Sådan er situationen for en stor del af menneskene på kanten af arbejdsmarkedet også kaldet aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp. Det viser en ny Momentum-analyse, hvor man sammenligner gruppen med en tilsvarende tilfældigt udvalgt gruppe af mennesker i job eller uddannelse og med samme alders- og kønsfordeling. Og analysen viser markante forskelle.

Ser man på barndommen, har 22 procent af de aktivitetsparate været anbragt eller modtaget ekstra hjælp derhjemme, mens det kun gælder tre procent af personerne i job eller uddannelse. Folkeskoletiden er for 59 procent endt med ikke at have bestået enten 9. klasses dansk- eller matematikeksamen, mens det kun er 12 procent af dem i arbejde. Desuden har 37 procent gået i specialklasse i 9. klasse mod fire procent i den anden gruppe. Det slår sig også ud i, at langt flere har afbrudt to ungdomsuddannelser og mere end tre ud af fire ender som ufaglært. ▶

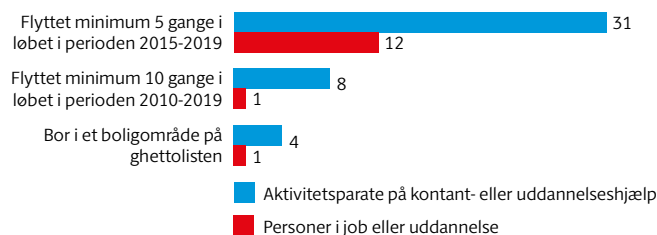
Helbredsmæssige forhold for henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse, primo 2020 (%)

Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets løbsdatabase, DREAM.

Boligforhold for henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse, primo 2020 (%)

Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

Men også i voksenlivet er der forskelle. Hele 43 procent har været berøring med hospitalspsykiatrien de forudgående fem år, mens det er fire procent af dem i job eller uddannelse. Når det gælder kontakt til læge eller speciallæge det seneste år, er fordelingen 15 mod fire procent. Hver tredje er flyttet fem gange de seneste fem år, mens det kun er 12 procent af dem i job eller uddannelse. Samtidig er andelen, der har begået kriminalitet (21%) langt højere end de tre procent blandt personer i job eller uddannelse.

Jannik Nielsen, centerchef i Center for Arbejdsmarked i Balserup Kommune, genkender udfordringerne, men understreger, at det er vigtigt at fastholde, at hvert enkelt menneske er unikt. »Undersøgelsen viser, hvor forskellig og kompleks en udfordring vi står overfor. Der er derfor også brug for en helhedsorienteret indsats, hvor vi ikke kun ser på ledigheden. Her er der ofte flere forskellige myndigheds personer involveret i borgerens kontakt med kommunen. Vi arbejder derfor med sammenhængende

borgerforløb, hvor vi forsøger at give beslutningskompetencer til tværsektorielle beslutningsforaer, hvor de relevante er indover, så vi husker at få alle perspektiver med og forsøger at reducere antallet nye relationer for den enkelte borger,« siger Jannik Nielsen.

Han forklarer, at fleksibilitet i forhold til mulighederne, proces og redskaber er afgørende for, at indsatsen skal lykkes.

»Når nogle i den her målgruppe siger, nu vil jeg faktisk gerne det her, så skal vi kunne gribe det hurtigt og være fleksibel i forhold til borgerens behov. Selvfølgelig skal der være styring og dokumentation, så vi kan følge op og korrigere, men der skal stadig være procesfrihed. For vi har hele tiden brug for at finde den rette løsning for at skabe den fremdrift sammen med borgeren, som vi gerne vil.«

Fleksibelt system

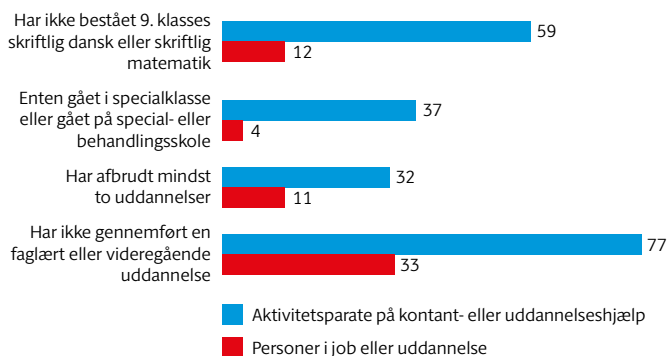
En stor del af gruppen har også haft svært ved at komme i arbejde eller uddannelse. Hele 58 procent har været på offentlig forsørgelse i mindst otte ud af de seneste ti år, ligesom 66 procent har været på offentlig forsørgelse mindst tre år uden afbrud. Jannik Nielsen slår dog fast, at man ikke skal give op.

»Sådan ser målgruppen ud, men det er vores job sammen med borgeren at gøre noget ved det. Det lykkes ofte også, selvom der nogle gange går flere år. Jeg insisterer derfor også på, at vi er et jobcenter, og det er vigtigt, at vi tror på borgerens evner og potentialer. Der er jo også undersøgelser, der har vist, at jobeffekten er større, når jobcentermedarbejderen tror på det.«

Analysen viser da også, at der bliver iværksat mange tiltag for gruppen. 57 procent har således været aktiveret mindst to hele år ud af de seneste ti år, ligesom 47 procent har deltaget i mindst ti forskellige aktiveringsforløb inden for de seneste ti år.

For Thomas Kastrup-Larsen, formand for Arbejdsmarkeds- og Borgerserviceudvalget i KL, er der heller ingen tvivl om, at vi kan lykkes med at få personerne i job eller uddannelse. Det kræver dog langt mere fleksible rammer, og derfor handler det første af de tre pejlemærker for en bedre beskæftigelsesindsats for udsatte voksne, som KL lancerer i dag, netop om at skabe en helhedsorienteret indsats på borgerens præmisser.

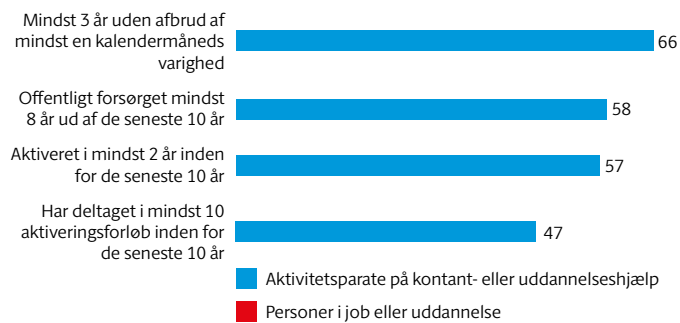
Uddannelsesforhold for henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse, primo 2020 (%)

Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

Arbejdsmarkedsforhold for aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp, primo 2020 (%)

Note: SU, barsel mv. indgår ikke som offentlig forsørgelse. Et nyt aktiveringsforløb er enten ved skift af forløbstype eller efter 4 ugers pause. Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

»Tidligere undersøgelse har vist, at et overvældende flertal drømmer om at få et job eller anden funktion, hvor de kan bidrage. Borgerens tillid og motivation er afgørende for at lykkes, men den kan ikke sættes på formel. Den skal gribes, når den opstår. Derfor skal den helhedsorienterede indsats tilrettelægges mere fleksibelt ud fra borgerens behov frem for proceskrav og på tværs af social, sundhed og beskæftigelse,« siger Thomas Kastrup-Larsen.

Beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard skriver i et svar til Momentum, at det er vigtigt, at de får den rette hjælp, og at vi ikke opgiver nogen.

»Så mange som muligt skal være en del af arbejdsfællesskabet. Jeg er enig med KL i, at indsatsen ude i kommunerne skal styrkes og forenkles. Derfor er jeg glad for, at et bredt flertal i Folketinget både har indgået aftale om forenkling af beskæftigelsesindsatsen og en aftale om en helhedsorienteret indsats for borgere med komplekse problemer. Ikke dermed sagt, at alle problemer er løst, men vi er godt på vej.«

Også Hans Andersen, beskæftigelsesordfører for Venstre, forventer, at beskæftigelsesreformen vil give mulighed for at

fokusere tiden på at hjælpe de ledige og de udsatte mennesker, og vil derfor gerne give det tid til at se resultaterne.

»Men det er klart, at vi har gjort nogle erfaringer under corona-perioden, som vi bør tænke ind. For eksempel er der også mange mennesker med andre udfordringer end kun ledighed, der har haft gavn af online-møder. Kommunerne bør derfor permanent kunne tilbyde en kombination af fysiske og onlinemøder og ikke bare være en forlænget dispensation som ministeren har gjort,« siger Hans Andersen.

Ydelseskommisionen

Behovet for forenklinger gælder ifølge Thomas Kastrup-Larsen også ydelsessystemet. Han hilser derfor Ydelseskommisionens sammenhængende bud på forenklinger velkommen.

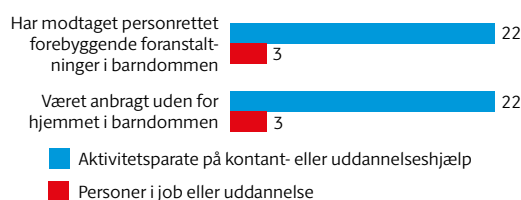
»Det er vigtigt, vi får debatteret og besluttet, hvordan vi gør det bedst for borgerne. Flere borgere har i dag svært ved at gennemskue den økonomiske gevinst ved at tage et ordinært arbejde, og gevinsten bør derfor gøres tydeligere,« siger Thomas Kastrup-Larsen og peger på yderligere et område, hvor han gerne ser Christiansborg-politikerne gribe bolden fra Ydelseskommisionen.

»Kontanthjælpen er skabt som en midlertidig ydelse, men ender i praksis med at blive permanent for mange aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Signalet om, at det er midlertidigt, ►

: Borgerens tillid og motivation er afgørende for at lykkes, men den kan ikke sættes på formel. Den skal gribes, når den opstår

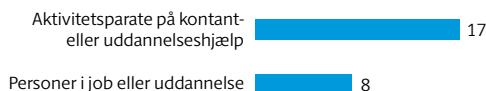
Thomas Kastrup-Larsen,
formand for KL's Arbejdsmarkeds- og Borgerserviceudvalg

Boligforhold for henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse, primo 2020 (%)

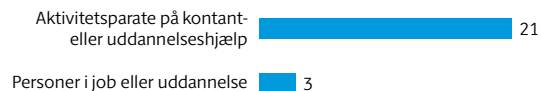
Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

Andel af henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse der er ikke-vestlige indvandrere, primo 2020 (%)

Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

Andel af henholdsvis aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp og personer i job eller uddannelse der er dømt i forhold til straffelov, lov om euforiserende stoffer eller våbenlov 2015-2019, primo 2020 (%)

Note: Personer i job eller uddannelse er tilfældigt udvalgt, sådan at de har samme køns- og aldersfordeling som de aktivitetsparate på kontant- eller uddannelseshjælp.

Kilde: Momentum. Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik og beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, DREAM.

er vigtigt, men omvendt kan det kræve fleksibilitet og længere forløb at gribe nogle borgeres potentiale, så hvilken vej vil vi gå?»

Beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard mener, at der længe har været behov for at kigge nærmere på kontanthjælps-systemet, hvor knopskydninger og justeringer gennem tiden har gjort det uigennemskueligt for både borgere og sagsbehandlere. Han glæder sig derfor over Ydelseskommissionens anbefalinger, som han mener fortjener en grundig behandling, inden der tages politisk stilling.

»Jeg synes, at forslagene om fritidstillæg til børn og guleroden til at tage et job i selv meget få timer er interessante og nytænkende. Oven i dét er der tale om en markant forenkling af kontanthjælpssystemet, der gør det nemmere at gennemskue,« skriver Peter Hummelgaard.

Hans Andersen understreger, at man fra Venstres side er tilhængere af forenklinger.

»Vi vil meget gerne drøfte, hvordan vi kan gøre systemet enklere og gevinsten ved arbejde større. De noterer sig en 37 timers arbejdspligt, som jo også er et forslag, vi er kommet med, men det hjælper jo ikke, hvis man hæver ydelserne. Og vi har et problem med, at den foreslåede model, for nogen har reduceret gevinsten ved at tage et arbejde, også selvom det giver en større gevinst for nogen andre.«

Hurtigere afklaring

Selvom målet for jobcenterets arbejde altid skal være at få folk i arbejde eller uddannelse, så er der ifølge Jannik Nielsen også

personer, hvor det ikke kan lykkes, og i de tilfælde skal der ske en hurtig afklaring.

»Der er jo ingen, der ønsker at forhale forløbet, men vi skal også kunne stå på mål for, at vi har forsøgt, og undervejs skal der være plads til at justere på ambitionerne. Men hvis vi finder ud af, det ikke kan opnås, så skal vi dæleme også være i stand til at sige, at nu kan vi faktisk ikke se flere muligheder. Og så skal vi være i stand til at arbejde hurtigere, end vi kan i dag. Der kunne nogle proceskrav godt blødes op,« siger Jannik Nielsen.

Thomas Kastrup-Larsen ærgrer sig også over, at reglerne er så rigide, som de er i dag.

»Der er behov for markante forenklinger af krav til afklaring, afprøvning og dokumentation i forbindelse med ressourceforløb. For de omfattende proceskrav om dokumentation og aktiv deltagelse i sagsbehandlingen kan paradoksalt nok komme til at spænde ben for, at nogen af de mest udsatte borgere kommer over på eksempelvis førtidspension,« siger Thomas Kastrup-Larsen.

Venstre beskæftigelsesordfører mener dog, at man med den nyligt indgåede aftale om forbedringer af ressourceforløb har taget hånd om selve indholdet og rammen om ressourceforløb.

»Aftalen betyder større krav om at være hurtigere til igangsætte og med langt bedre indhold end i dag. Og efter sommerferien går vi i gang med at forhandle resten af førtidspensions- og fleksjobreformen. Hvordan forbedrer vi situationen for de mennesker, der er i fleksjob? Hvordan gør vi det interessant at tage en time mere?« siger Hans Andersen.

MOMENTUM – 24. JUNI 2021. 13. ÅRGANG 11. UDGAVE
UDGIVER: KL

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR: KRISTIAN WENDELBOE

REDAKTION: JENS BAES-JØRGENSEN, RASMUS GIESE JAKOBSEN

MOMENTUM@KL.DK
WEIDEKAMPSTEGADE 10, POSTBOKS 3370, 2300 KBH. S
Gratis elektronisk abonnement kan tegnes på
WWW.KL.DK/MOMENTUM

DESIGN: KONTRAPUNKT - LAYOUT: KL'S TRYKKERI
ARTIKLER KAN CITERES MOD KILDEANGIVELSE